

Cantica Nova

Sjunger sånger från
Renässansen

Onsdag 1/8
kl.19.30
i Kvistbro kyrka
Örebro

Ledare:
Else-Marie Meier

www.canticanova.se

Renässansmusiken, ca 1450-1600.

Flerstämmig sång i parallella tonarter, s.k. *monofoni*, började växa fram på 800-talet för att senare under medeltiden utvecklas till *polyfoni* där varje stämma gavs lika värde och inte nödvändigtvis framfördes parallellt med övriga. Traktaten *Ars Nova*, ett musikteoretiskt verk, som utgavs av Philip av Vitry 1322 bidrog till utvecklingen av olika musikstilar vid sidan om den kyrkliga musiken. De ”nederländska skolorna” bildade grogrunden för polyfonins utveckling under renässansen och kröntes av den s.k. *Palestrina-stilen*.

Det tridentiska kyrkomötet 1545-1563 ville bannlysa den överlastade polyfonin från gudstjänsten, men efter att som exempel ha avlyssnat Palestrinas nykomponerade ”Missa Papae Marcelli” avstod man från förbudet!

1400-talet var även ett stort århundrade för dansens utveckling och mycket av musiken från den här tiden är dansant. Under 1500-talet utvecklades madrigalen, ursprungligen från Italien (Venedig) med lyrik på folkspråk och ackompanjemang på ex-vis stränginstrument, i början enkel 2-stämmig senare 4-6-stämmig, melodiskt, rytmiskt och kontrapunktiskt alltmer raffinerad.

Den spreds med översättningar runt Europa, till Frankrike som ursprunglig ”chanson”, till England som särskilt omhuldade den och utvecklade den via sina skickligaste poeter och komponister.

Under medeltiden användes för nedteckning av musik föregångare till dagens notskrift, som gradvis utvecklades med linjer och anvisning av rytmer. Detta programs omslag visar ett utvecklingssteg mellan koral- och mensuralnotskrift. På 1600-talet var det system med taktstreck och notvärden som vi använder än idag färdigutvecklat.

Kören Cantica Nova

ombildades av sångarna ur Örebro Konserthuskör, vintern 2004/2005. Just nu har kören ca 15 medlemmar, dock är inte alla aktiva denna termin. Kören hade första terminen Samuel Jimenez som dirigent och arbetar nu med Else-Marie Meier som ledare, Else-Marie sjunger även alt.

En Cantica är en av kyrkans äldsta sånger, vid den här tiden utövades körmusik nästan uteslutande i kyrkan. Cantica Nova får därför symbolisera körens omorientering mot tidig musik.

Vid dagens konsert medverkar:

Sopran

Barbro Andersson

Lisa Avdic

Julia Hammarström

Johanna Meier Kjellström

René Ojeda

Alt

Anita Admund

Sara Berg

Hanna Hannerz

Inita Hevlér

Else-Marie Meier (ledare)

Bas

Johan Bohlin-Aslaksen

Göran Grimberger

Program

* Adieu, sweet Amaryllis	<i>John Wilbye</i>
* Come Again! Sweet Love	<i>John Dowland</i>
* Mille Regretz	<i>Josquin Des Prez</i>
* O Magnum Mysterium	<i>Tomás Luis de Victoria</i>
* Withowt dyscorde	<i>King Henry VIII</i>
* O, My Hart	<i>D:o</i>
* Adoramus te Christe	<i>Orlando di Lasso</i>
* Ave Maria	<i>Victoria</i>
* Mass (Gloria, Sanctus, Benedictus)	<i>William Byrd</i>
* Ave Maria (Motet)	<i>Josquin Des Prez</i>

Tonsättarna

Josquin Des Prez (1440-1521).

Flamländare, antas vara född i Burgund i dagens Belgien. Som ung var han sångare i katedralen i Milano senare i den påvliga kören i Vatikanstaten. Under ca 30 år var han i tjänst hos kardinalen Ascanio Sforza. Han är välkänd för eftervärlden för sina många, främst kyrkomusikaliska, kompositioner, men var även vida berömd i Europa under sin livstid eftersom han reste mycket, främst i Italien och Frankrike. Bland annat skrev Martin Luther om des Prez: ”*Josquin är noternas mästare som måste uttrycka hans önskan - andra koralkompositörer måste göra vad noterna diktarar.*” Des Prez' musikaliska stil var i flera avseenden normbildande i över hundra år.

King Henry VIII (1491 - 1547).

Engelsk envåldshärskare och despot, som är mest beryktad för sina många hustrur (6 st) och älskarinnor av vilka några fick vådliga slut. Han utövade med framgång flera sporter, men att han dessutom ägnade sig åt musik och poesi är kanske mindre känt. Enligt en obekräftad legend skall han vara upphovsman till den populära folksången Greensleeves.

Orlando di Lasso (1532-1594).

Anses vara en av de största flamländska tonsättarna och stilbildarna som dominerade musiklivet i stora delar av Europa under den här epoken. Han var en berest man och verkade vid hov och kyrkliga institutioner i Paris, Rom, norra Italien, Flandern, Frankfurt och München bl.a. Hans efterlämnade mer än 1000 skrivna verk av olika genrer.

William Byrd (1539-1623).

Engelsk tonsättare, elev till Thomas Tallis. Organist i Chapel Royal tillsammans med Tallis från 1572. De fick tillsammans privilegiebrev av drottningen som gav dem monopol på nottryckning i hela det brittiska väldet. Han var katolik, vilket gav en del problem i det protestantiska England, dock hade han stöd av drottningen av England vilket underlättade en del.

Hans insatser för musiken anses vara höjdpunkten av den brittiska musikens blomstringstid under 15-1600-talet.

Tomás Luis de Victoria (1548 – 1611).

Spansk tonsättare, organist och präst. Studerade i Rom för den berömde Palestrina, först till organist och senare till präst. Arbetade som organist i flera olika kyrkor i Rom och efter sin prästvigning 1575 som präst. Skrev enbart kyrkomusik. Han anses vara den sista stora representanten för "polifonia española".

John Dowland (1563 – 1626).

En av sin tids främsta lutenister och sångare. Född i England (möjligen Irland) sändes han tidigt till Paris som ambassadör där han konverterade till katolicism, vilket förhindrade hans annars självklara plats vid engelska hovet som under Elisabeth I bekände sig till protestantismen. Efter att några år ha verkat hos kung Kristian IV av Danmark återvände han till England och kung John I:s hov som lutspelare. Hans verk spelas flitigt av dagens lutenister.

John Wilbye (1574 – 1638).

John fick som pojke en luta av sin far, som drev ett garveri i Norfolk. Han lärde sig snabbt tekniken och ombads att spela vid ett bröllop hos traktens förmögna godsägare. De blev sedan Johns mecenater och han stannade i familjen livet ut. Hans madrigaler tillhör de mest finstämda och sparsmakade i genren. Ett tecken på hans anseende är att John Dowland bad honom provläsa hans andra madrigalsamling. Själv gav John Wilbye ut två samlingar madrigaler om 64 vardera.

På bilden leder Johannes Ockeghem (nederländsk tonsättare ca. 1420-1495) en kör.

Källa: Bonniers musiklexikon